

УДК 657:631.147

Л. С. Маркевич,
аспірант, Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця
ORCID ID: 0000-0002-4694-9233

О. А. Подолянчук,
к. е. н., доцент, завідувач кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки,
Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця
ORCID ID: 0000-0003-0234-8943

DOI: 10.32702/2306-6792.2020.4.99

ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ ТЕРМІНУ "ОРГАНІЧНА ПРОДУКЦІЯ" ТА НАПРЯМИ ЇЇ ОБЛІКУ

L. Markevych,
postgraduate student, Vinnytsia National Agrarian University
O. Podolyanchuk,
PhD in Economics, associate professor, Head of Accounting and Taxation
Department in Economics, Vinnytsia National Agrarian University, Vinnytsia

THE CONCEPT OF "ORGANIC PRODUCTS" NOTION AND DIRECTIONS OF ITS ACCOUNTING

У статті проведено дослідження думок науковців з питань виробництва та обліку органічної продукції. Досліджено різні погляди вчених щодо визначення поняття "готова продукція" з метою визначення змісту досліджуваного терміну. Досліджено нормативно-правове регулювання органічного виробництва та визначено, що виробництво органічної продукції пов'язане з переходом від звичайного виробництва до виробничих процесів, які спрямовані на підтримку оптимального стану економіки на соціальному, екологічному та економічному рівнях. Розкрито пріоритетні напрями стратегії розвитку аграрного сектора економіки в сфері органічного виробництва. Представлено класифікацію органічної продукції. Розкрито завдання системи обліку органічної продукції сільськогосподарських підприємств. Підтверджено необхідність розширення об'єктів обліку та системи формування даних щодо виробництва та реалізації органічної продукції для цілей управління різних груп користувачів інформації.

The article examines the opinions of scientists on the production and accounting of organic products. Different views of scientists on the definition of the concept of "finished products" have been investigated in order to determine the content of the term under study. Regulation of organic production is investigated and it is determined that organic production is connected with the transition from normal production to production processes aimed at maintaining the optimal state of the economy at social, environmental and economic levels. It has been found that organic production is aimed at implementing new rules and methods in the field of food safety and quality. Priority directions of strategy of development of agrarian sector of economy in the sphere of organic production are revealed. The classification of organic products is presented: unprocessed organic products, processed organic products, services. The tasks of accounting system of organic products of agricultural enterprises are disclosed. The need to expand accounting facilities and data generation systems for the production and sale of organic products for the purposes of managing different groups of users of information has been confirmed.

It is confirmed that an organized system of accounting for the production of organic products will help to provide users with timely and reliable information on its production, storage and sale. The necessity to reflect accounting of production of organic products by the modified approach to data formation was noted: at cost with the separation of cost items, which will characterize the level of use of those resources that can be classified as ecological by standardization (invoice 23 "Production"); on the output of organic agricultural products (invoice 27 "Production of agricultural

production"); output of organic food (invoice 28 "Goods"). It is determined that the organization of the system of accounting process of organic production is the implementation of quality control, which should be aimed at compliance with all the components that ensure the quality of organic products.

*Ключові слова: органічна продукція, органічне виробництво, облік органічної продукції.
Key words: organic production, organic products, accounting of organic production.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Зі стрімким погіршенням екологічного стану навколишнього середовища все більше актуальності набувають дослідження виробництва екологічної продукції як в Україні, так і у всьому світі. Якісне виробництво екологічно чистої продукції впливає як на стан екології, так і на підвищення якості рівня життя людини в цілому.

Систематичний підхід до розробки заходів для переведення екологічно шкідливих технологій на екологічно чисті та їх інвестиційне забезпечення є одним із найголовніших завдань сучасних вчених-економістів.

Діюча система бухгалтерського обліку не забезпечує в повній мірі відображення у звітності облікової інформації стосовно виробництва органічної продукції та не задовольняє інформаційних потреб зацікавлених користувачів.

Тому виникає необхідність розкриття сутності органічної продукції та напрямів її в облікового забезпечення в системі рахунків підприємств.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ

Актуальність тематики наукової публікації розкривається у працях багатьох вчених-економістів. Вінюкова О.Б. характеризує тенденції розвитку і ведення органічного виробництва у порівнянні з закордонним досвідом [1]. Зінчук Т.О. наголошує, що основною вимогою до органічного виробництва сільськогосподарської продукції є вимога до умов її вирощування [3]. Скидан О.В. зауважує, що впровадження органічного виробництва обумовлено необхідністю відтворення родючості ґрунтів та збереження навколишнього середовища, а також підвищення ефективності та прибутковості сільськогосподарського виробництва [14]. Лупенко Ю.О. вважає, що з метою прискорення формування попиту на органічну продукцію потрібно підвищувати інформованість

населення про її користь та безпечність, пропагувати здоровий спосіб життя, залучати державні органи, екологічні асоціації й організації споживачів у процес формування ринку органічної продукції [5]. Подолянчук О.А. визначає об'єкти обліку органічного виробництва і наголошує про відсутність будь-яких напрацювань як методичного, так і нормативного забезпечення щодо обліку [10, с. 56]. Іонаш І.В. зазначає, що основною метою обліку виробництва екологічно чистої продукції є своєчасне, повне, вірогідне відображення фактичного розміру і складу витрат та контроль за використанням всіх видів виробничих ресурсів, а також обсягу виробленої продукції в натуральних та грошових вимірниках [2].

Напрацювання науковців свідчать про актуальність теми дослідження, однак питання обліку органічної продукції залишається недостатньо розкритим і потребує вивчення.

МЕТА СТАТТІ

Метою наукової публікації є розкриття змісту органічної продукції та обґрунтування напрямів її обліку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Виробництво продукції для виробничого підприємства є основою його життєдіяльності.

З'ясуємо, що ж таке органічна продукція у порівнянні з готовою продукцією. У таблиці 1 узагальнено думки науковців щодо сутності поняття "готова продукція".

Підтримуємо позицію науковців про те, що сутність "готової продукції" доречно розкривати враховуючи норми чинних нормативних документів і вважати готовою продукцією частину запасів та сільськогосподарської продукції, виготовлених підприємством, які призначені для подальшого продажу, внутрішнього використання і не потребують технічних та біологічних перетворень [11, с. 20].

Таблиця 1. Дефініція поняття "готова продукція"

Автор	Визначення
Бутинець Ф.Ф.	Готова продукція – повністю завершена обробкою, укомплектована, яка пройшла необхідні випробування (перевірки). Це виріб (або напівфабрикат), послуга, робота, що пройшли всі стадії технологічної обробки на підприємстві, відповідають затвердженим стандартам або умовам договору, прийняті технічним контролем підприємства і здані на склад або замовникові – покупцеві згідно з діючим порядком прийняття продукції
Вороніна В.А., Черниш В.В.	Готова продукція – виріб (напівфабрикат), послуга, робота, що пройшли всі стадії технологічної обробки на даному підприємстві, відповідають затвердженим стандартам або умовам договору, прийняті технічним контролем підприємства і здані на склад або замовникові – покупцеві згідно з діючим порядком прийняття продукції
Глібоко В.М., Бушан О.П.	Готова продукція – це матеріальний результат виробничої діяльності підприємства, коли запаси набувають нової якості. Крім випуску речової продукції, підприємство може виконувати роботи для інших підприємств або надавати послуги. На відміну від тієї, яка в обліку зазначається як готова продукція, цей вид продукції називають «виконані роботи і послуги». Отже, продукція підприємства складається з готової продукції та виконаних робіт і послуг
Сопко В.В.	Готова продукція – це виріб (або напівфабрикат), послуга, робота, що пройшли всі стадії технологічної обробки на даному підприємстві, відповідають затвердженим стандартам або умовам договору, прийняті технічним контролем підприємства і здані на склад або замовникові – покупцеві згідно з діючим порядком прийняття продукції
Ткаченко Н.М.	Готова продукція – це продукція (виріб, напівфабрикат, робота, послуга), що повністю закінчена обробкою на даному підприємстві, пройшла всі стадії технічного випробування (якщо вимагають відповідні її особливості), приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам і стандартам, не потребує подальшої обробки на цьому підприємстві і здана на склад. Готова продукція – це матеріальний результат виробничої діяльності підприємства. Крім випуску речовинної продукції (машин, взуття, одягу, хліба, цукерок тощо), підприємство може виконувати певні роботи для інших підприємств або надавати їм послуги. Наприклад, перевезення вантажів своїм транспортом для інших підприємств, ремонтні роботи, будівництво та інше
Хом'як Р.Л.	Готова продукція промислового виробництва – конкретні вироби, що пройшли всі стадії технологічної обробки на цьому підприємстві, відповідають встановленим стандартам чи технічним умовам, прийняті відділом технічного контролю і здані на склад або безпосередньо замовнику
Шваб Л.І.	Готова продукція – це запаси виробів на складі, обробка яких закінчена та які пройшли випробування, приймання, укомплектовані згідно з умовами договорів із замовниками й відповідають технічним умовам і стандартам

Джерело: [11, с. 20].

Водночас частина готової продукції може відноситися до органічної. Вперше законодавче визначення "органічної продукції" було введено в термінологію у 2013 році з прийняттям Закону України "Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини". Відповідно до цього Закону, органічна продукція — це продукція, отримана в результаті сертифікованого органічного виробництва [12].

Пізніше, у 2018 році з прийняттям Закону України "Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції", визначення стало дещо ґрунтовнішим. Так, органічною продукцією вважається сільськогосподарська продукція, у тому числі харчові продукти та норми, отримані в результаті органічного виробництва.

Ключовим у двох визначеннях є те, що вона виробляється у результаті органічного (сертифікованого) виробництва. Звідси випливає, що органічне виробництво спрямоване на імплементацію нових правил та методів у сфері безпечності та якості харчових продуктів. Органічне виробництво передбачає певні етапи переходу від звичайного виробництва до виробничих процесів, які спрямовані на підтримку оптимального стану економіки на соціальному, екологічному та економічному рівнях.

Водночас кожен етап виробництва повинен знаходитися під суворим контролем органу сертифікації, який засвідчує дотримання вимог та стандартів органічного виробництва шляхом видачі відповідного сертифікату.

Пріоритетними напрямками стратегії розвитку аграрного сектора економіки в сфері органічного виробництва в Україні визначено [4]:

- сприяння розвитку органічного землеробства, насамперед в особистих селянських і середніх господарствах;

- забезпечення раціонального використання природних ресурсів, залучених до господарського процесу в аграрному секторі, шляхом впровадження системи моніторингу та контролю

якості всіх земель сільськогосподарського призначення та обов'язкової агрохімічної паспортизації;

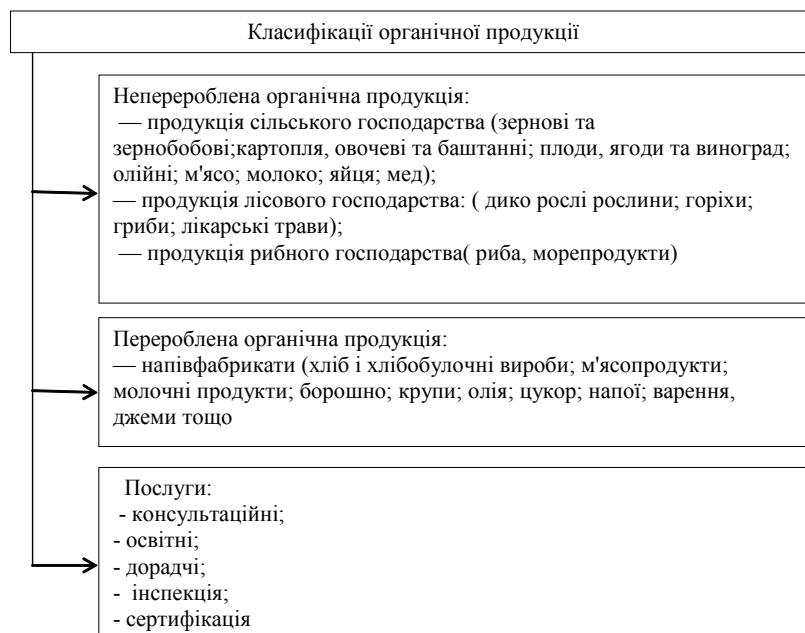
- створення умов для збереження, відтворення і підвищення родючості ґрунтів;

- регламентація розміщення у сівозмінах екологічно деструктивних культур відповідно до науково обґрунтованих норм;

- відновлення зрошувальних та меліоративних систем;

- стимулювання користувача (власника) землі до раціонального використання і охорони земель сільськогосподарського призначення.

За офіційною статистикою Україна посідає 11 місце серед Європейських країн за обсягом земельного банку, сертифікованого відповідно до органічних вимог виробництва.

Рис. 1. Класифікація органічної продукції

Джерело: сформовано за [10, с. 55].

Дослідивши асортимент органічного виробництва можна сформувавши класифікацію органічної продукції (рис. 1).

Незважаючи на перспективність органічного виробництва в Україні, зростання обсягу органічної продукції, широкі можливості розширення внутрішнього і зовнішнього ринків, підвищення конкурентоспроможності ринку, його ефективність і розвиток наразі не має достатньої підтримки зі сторони держави, а відповідно не забезпечене нормативно законодавчою базою, недостатньо відрегульовані економічні параметри діяльності.

Водночас виникає потреба в удосконаленні збирання та обробки даних щодо витрат на виробництво органічної продукції, розмежування їх між продукцією традиційного виробництва й органічною продукцією, відображення цієї інформації у фінансовій та статистичній звітності.

Мороз Ю.Ю. вважає, що виробники органічної сільськогосподарської продукції мають точно зазначати, на яких площах, у яких будівлях, на якому устаткуванні здійснюється виробництво такої продукції. Тобто підприємства зобов'язані точно визначати на всіх рівнях виробництва і переробки та документувати усі необоротні активи, виробничі запаси та вироблену продукцію [7].

Тому вважаємо, що сільськогосподарське підприємство, яке планує займатися органічним виробництвом повинно розробити стратегічний план, в якому обґрунтувати і передбачити заходи спрямовані на технологію вироб-

ничого процесу органічної продукції.

Це вимагає розширення об'єктів обліку та системи формування даних, доповнення нормативного регулювання облікових процесів, що пов'язане, насамперед, із використанням облікової інформації для прийняття управлінських рішень. Крім цього, облікові дані служать базою для здійснення аналізу результатів виробництва органічної продукції, проведення контролю їх рівня та розробки виробничих завдань на перспективу, що складає базу управління витратами [9].

Вищевикладене зумовлює новий підхід до системи обліку готової продукції сільськогосподарських підприємств з виділенням таких завдань [10, с. 55]:

- виокремлення об'єктів обліку виробництва та стану готової продукції (в т.ч. органічної і традиційної);
- формування первинних документів (за виокремленими об'єктами);
- узагальнення даних на рахунках синтетичного та аналітичного обліку;
- обґрунтування статей фінансової, податкової та статистичної звітності;
- забезпечення належного контролю за виробництвом, рухом та процесом реалізації продукції.

Слушною є думка про те, що об'єктами обліку в органічному землеробстві є ресурси, продукти та процеси, які не містять генетично модифікованих організмів і речовин та при виробництві яких:

1 — у рослинництві заборонено використовувати ядохімікати для боротьби з бур'янами, шкідниками й хворобами рослин, а також мінеральні добрива синтетичного походження, при цьому захист рослин здійснюється переважно препаратами натурального походження, а для живлення ґрунту й рослин використовуються органічні добрива;

2 — у тваринництві не дозволяються застосовувати стимулятори росту, гормони й антибіотики, а для лікування тварин використовуються профілактичні засоби й гомеопатичні препарати [8].

Для вирішення проблем інформаційного забезпечення в сфері розвитку органічного виробництва необхідно забезпечити організацію первинного обліку господарських опе-

рацій, пов'язаних з органічним землеробством, щодо використання ресурсів, оприбуткування продукції (результатів) діяльності та її реалізації, визначення фінансових результатів.

Зокрема для підтвердження достовірності обліку виробництва органічної продукції рослинництва кожне господарство повинно вести таку документацію [14]:

- зберігати оригінали квитанцій/рахунків на всі куплені засоби (напр., добрива, пестициди, насіння) так само, як і на продану продукцію;

- вести польовий журнал (окремо для органічної та неорганічної частин господарства, якщо стосується) та реєструвати там і використання засобів (дата, діяльність, використаний засіб, кількість) та дати посіву і збору врожаю;

- мати зведені дані використання ЗЗР і добрив по кожному полю за рік (що вносилося, в якій кількості та під яку культуру);

- мати план сівозміни, карту полів (де буде відмічено розміри полів, відповідна нумерація, поля з позначенням можливого ризику перенесення з боку сусідніх полів) господарства, схеми виробничих приміщень;

- вести реєстр збору врожаю, мати записи із зберігання та реалізації продукції. Ці записи повинні відображувати баланс продукції в господарстві.

Нині типові документи для обліку витрат та виходу органічної продукції відсутні, тому ми погоджуємося з думкою Я.П. Мельничук, що у реквізитах документів має відобразитися специфіка діяльності підприємства позначкою "Органічне виробництво". Водночас позначки можуть бути різні: "Органічна продукція", "Органічне землеробство", "Біологічне землеробство" та інше [6].

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

На основі проведених досліджень можна зробити висновок, що виробництво органічної продукції є досить актуальним у сучасних умовах розвитку органічного землеробства України. Встановлено, що розвиток органічного сільськогосподарського виробництва та формування ринку органічних продуктів в Україні на даний час сповільнюється через недосконалу нормативно-правову базу, відсутність належного інформаційного забезпечення. Тому організована система обліку виробництва органічної продукції сприятиме забезпеченню користувачів своєчасною та достовірною інформацією

щодо її виробництва, зберігання та реалізації.

Для облікового відображення виробництва органічної продукції необхідним є видозмінений підхід до формування даних:

- по собівартості з виокремленням статей витрат, які характеризуватимуть рівень використання тих ресурсів, що можна по стандартизації відносити до екологічних (рахунок 23 "Виробництво");

- по виходу органічної сільськогосподарської продукції (рахунок 27 "Продукція сільськогосподарського виробництва");

- по виходу органічних продуктів харчування (рахунок 28 "Товари").

Інформація про витрати на органічне виробництво та наявність і рух органічної продукції повинна знайти відображення у показниках звітності, з метою забезпечення інформативності різних груп користувачів.

І на завершення, беззаперечним є той факт, що система облікового процесу органічного виробництва неможлива без здійснення якісного контролю, який має бути націлений на дотримання всіх складових що забезпечують якість органічної продукції.

Література:

1. Вінюкова О.Б. Реалії та перспективи розвитку виробництва органічної продукції в Україні. Регіональна економіка та управління. 2018. № 3 (21). С. 17—22.

2. Іонаш І.В., Мельник Т.А. Посилення обліково-інформаційного забезпечення — запорука ефективного розвитку органічного виробництва. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2014/6/33.pdf> (дата звернення: 01.02.2020).

3. Зінчук Т. О. Витоки та підходи до формування категоріального апарату "Органічне виробництво": Європейський і світовий досвід. URL: http://znau.edu.ua/media/nauka_innovation/organic/Organic_20132.pdf (дата звернення: 01.02.2020).

4. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80> (дата звернення: 01.02.2020).

5. Лупенко Ю.О. Формування попиту та пропозиції на ринку органічної продукції. URL: http://znau.edu.ua/media/nauka_innovation/organic/Organic_20132.pdf (дата звернення: 01.02.2020).

6. Мельничук Я.П. Документальне оформлення витрат і виходу продукції рослинництва

органічного походження. Вісник ЖДТУ. 2016. № 2 (76). С. 27—32.

7. Мороз Ю.Ю., Цаль-Цалко Ю.С. Облікове забезпечення господарської діяльності товаровиробників органічної продукції. URL: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/8415/1/Organik_2017_289-297.pdf (дата звернення: 01.02.2020).

8. Мороз Ю.Ю. Становлення органічного сільського господарства в Україні: обліковий аспект та аудит. URL: http://znau.edu.ua/media/nauka_innovation/organic/Organic_20132.pdf (дата звернення: 01.02.2020).

9. Пасемко Г.М. Обліково-аналітичне забезпечення ведення органічного сільськогосподарського виробництва. Вісник ЖНАЕУ. 2016. № 1 (54). Т. 2. С. 190—197.

10. Подолянчук О.А. Сутність та основи обліку органічної продукції. Агросвіт. 2019. № 16. С. 51—57.

11. Подолянчук О.А., Захарчук І.С. Готова продукція як об'єкт обліку сільськогосподарських підприємств. Економіка, фінанси, право. 2014. № 2. С. 18—22.

12. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини: Закон України від 03.09.2013 р. № 425-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/425-18> (дата звернення: 01.02.2020).

13. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: Закон України від 10.07.2018 р. № 2496-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19> (дата звернення: 01.02.2020).

14. Скидан О.В., Гринишин В.Є. Програмування розвитку органічного виробництва в регіоні. URL: http://znau.edu.ua/media/nauka_innovation/organic/Organic_20132.pdf (дата звернення: 01.02.2020).

References:

1. Viniukova, O.B. (2018), "Realities and prospects of development of organic production in Ukraine", *Rehional'na ekonomika ta upravlinnia*, vol. 3 (21), pp. 17—22.

2. Ionash, I.V. and Mel'nyk, T.A. (2014), "Strengthening accounting and information support is the key to effective development of organic production", available at: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2014/6/33.pdf> (Accessed 01 Feb 2020).

3. Zinchuk, T.O. (2013), "Origins and approaches to the formation of the categorical apparatus "Organic production": European and world experience", available at: http://znau.edu.ua/media/nauka_innovation/organic/Organic_20132.pdf (Accessed 01 Feb 2020).

znau.edu.ua/media/nauka_innovation/organic/Organic_20132.pdf (Accessed 01 Feb 2020).

4. Cabinet of Ministers of Ukraine (2013), "Strategy for the development of the agricultural sector of the economy until 2020", available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80> (Accessed 01 Feb 2020).

5. Lupenko, Yu.O. (2013), "Formation of supply and demand in the organic market", available at: http://znau.edu.ua/media/nauka_innovation/organic/Organic_20132.pdf (Accessed 01 Feb 2020).

6. Mel'nychuk, Ya.P. (2016), "Documentation of costs and output of products of organic origin", *Visnyk ZhDTU*, vol. 2 (76), pp. 27—32.

7. Moroz, Yu.Yu. and Tsal'-Tsalko, Yu.S. (2017), "Accounting support for economic activities of organic producers", available at: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/8415/1/Organik_2017_289-297.pdf (Accessed 01 Feb 2020).

8. Moroz, Yu.Yu. (2013), "Formation of organic agriculture in Ukraine: accounting aspect and audit", available at: http://znau.edu.ua/media/nauka_innovation/organic/Organic_20132.pdf (Accessed 01 Feb 2020).

9. Pasemko, H.M. (2016), "Accounting and analytical support for organic farming", *Visnyk ZhNAEU*, vol.1 (54), no. 2, pp. 190—197.

10. Podolianchuk, O.A. (2019), "The essence and basis of organic product accounting", *Ahrosvit*, vol. 16, pp. 51—57.

11. Podolianchuk, O.A. and Zakharchuk, I.S. (2014), "Finished goods as an object of accounting of agricultural enterprises", *Ekonomika, finansy, pravo*, vol. 2, pp. 18—22.

12. Verkhovna Rada of Ukraine (2013), The Law of Ukraine "On the production and circulation of organic agricultural products and raw materials", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/425-18> (Accessed 01 Feb 2020).

13. Verkhovna Rada of Ukraine (2018), The Law of Ukraine "On the basic principles and requirements for organic production, circulation and labeling of organic products", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19> (Accessed 01 Feb 2020).

14. Skydan, O.V. and Hrynyshyn, V.Ye. (2013), "Programming the development of organic production in the region", available at: http://znau.edu.ua/media/nauka_innovation/organic/Organic_20132.pdf (Accessed 01 Feb 2020).

Стаття надійшла до редакції 12.02.2020 р.